

- чинники, період управління якими знаходиться за часом стратегічних програм (період гіпотез) і керовані лише побічно через концепції розвитку (до них належать обмеженість ресурсів, екологічні проблеми тощо) [4].

Очевидно, що важливим завданням управління енергетичною безпекою є створення такої системи, яка, безпосередньо керуючи першою групою факторів, що враховувала б і можливість впливу на другу групу [4].

Найважливіша сучасна запитання української енергетики – наявність важливих затрат електроенергії під час її транспортування. Суцільні достеменні втрати електроенергії (ФВЕ) в електричних сітках на передачу містять у собі дві складові частини: власне технологічні збитки електроенергії (ТВЕ) і комерційні втрати електроенергії (КВЕ).

Список використаних джерел:

1. Плачков І. Енергетика: історія, сучасність і майбутнє URL: <http://energetika.in.ua/ua/books/book-5/part-4/section-1> (дата звернення 15.03.2021).
2. Бондареко Г.В. Енергетична безпека як визначальна складова економічної незалежності України URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N152/N152p098-108.pdf
3. Сайт НАУ збірник законів, Наказ Про затвердження методики розрахунку рівня економічної безпеки України. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.4144.0> (дата звернення 17.03.2021).
4. Мельник Л. В. Енергетична безпека України. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vnuvgrp/ekon/2009_4_2/v48ek079.pdf
5. Потрійна енергетична залежність України Інформаційно-аналітичний ресурс «Енергетичний ринок» . URL: <http://energy-market.com.ua/enerhetychnyy-rynok/novyny/analytika/potriyna-enerhetychna-zalezhnist-ukrayiny/> (дата звернення 17.03.2021).

Канд. екон. наук Дзяд О. В., Чернявська Ю. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ ОНОВЛЕННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС З ПИТАНЬ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ТОВАРАМИ

Експорт сільськогосподарських товарів був та залишається одним з пріоритетних напрямків експорту України до ЄС. Підписання та введення в дію Угоди про асоціацію України та ЄС сформувало засади створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі у контексті лібералізації торгівлі між країнами. Виходячи з особливостей сільськогосподарських товарів, у тексті Угоди передбачений перехідний період (до десяти років) лібералізації, протягом якого торговельні відносини між нашою державою та ЄС повинні стати максимально продуктивними і налагодженими. Поступове скорочення сторонами імпорتنих мит супроводжується адаптацією українського законодавства до європейського у сфері санітарних та фітосанітарних норм, технічних бар'єрів, сільського господарства та квотуванням окремих товарних позицій.

Динаміка торгівлі між Україною та ЄС після введення в дію Угоди про асоціацію вказує на поступове зростання зовнішньоторговельного обороту, посилення позицій України та ринку сільськогосподарських товарів ЄС. За результатами 2019 р. Україна стала третім за величиною експортером аграрної продукції в ЄС, її частка становила 6,1% і поступилася США (10,3%) та Бразилії (9,8%) [1]. У 2019 р. сальдо торгівлі сільськогосподарськими товарами України з ЄС було профіцитним. На тлі скорочення міжнародної торгівлі сільськогосподарськими товарами у 2019 р. на 1,5% (у т.ч. продовольства – на 1,0%) [2], обсяги експорту цих товарів з України до ЄС зросли на 19% (до 7,5 млрд дол), імпорту – на 14,8% (до 3,1 млрд дол США) [3]. Після підписання Угоди про асоціацію більшу значущість для України набув ЄС як стратегічний партнер. Так, частка експорту України на європейські ринки поступово зросла з 27,8% у 2014 р. до 33,5% у 2019 р., частка імпорту збільшилася з 40,8% до 50,6% відповідно [4].

Пандемія COVID-19 у 2020 р. суттєво вплинула на міжнародну торгівлю, однак, за даними СОТ сільське господарство продемонструвало стійкість, показники торгівлі були більш стабільними, ніж в інших галузях. Враховуючи особливості продовольства як товару, відносну нееластичність попиту на нього, той факт, що більша частка сільськогосподарських товарів постачається великими партіями морським транспортом, обсяги торгівлі не зазнали суттєвих змін. Як результат у першому кварталі 2020 р. обсяги експорту сільськогосподарських товарів (у т.ч. продовольчих) збільшився на 2,5% порівняно з аналогічним періодом попереднього року [5].

Таким чином, в умовах пандемії та зростання експортної спрямованості та імпортової залежності торгівлі сільськогосподарськими товарами України з ЄС актуальності набуває питання про захист, просування інтересів національних виробників, вбудовування їх у т.ч. в європейські виробничо-збутові ланцюги доданої вартості, урахування у двосторонніх відносинах стратегічного курсу екологізації сільського господарства й торгівлі та підписання «зеленої угоди» ЄС, збалансування регіональних торговельних потоків України з партнерами поза межами ЄС та виконання зобов'язань держави як члена СОТ.

У тексті Угоди про асоціацію України з ЄС (ст.29) передбачена можливість перегляду положень після п'ятирічного періоду після введення її в дію, тобто у 2021 р. відбудуватимуться переговори про її оновлення. На засіданні Ради Асоціації України з ЄС у лютому 2021 р. представник ЄС висловив думки, про те, що: можливості розвитку торговельних відносин на основі діючих положень ще не повністю реалізовані Україною; оновлення положень угоди можливо після обговорення й узгодження позицій; необхідна оцінка прогресу виконання угоди за попередні п'ять років [6]. У серпні 2020 р. Європейська комісія схвалила пакет пропозицій щодо стимулювання торгівлі між ЄС та країнами пан-євро-середземноморського регіону (Пан-Євро-Мед) у т.ч. з Україною, на основі кращого використання правил походження товарів (всього

36 країн). Практична реалізація ініціативи з першого півріччя 2021 р., за словами віце прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України О. Стефанішиної, буде корисним інструментом для підтримки українського виробника з дотриманням міжнародних зобов'язань України та, на їх основі, дозволить активізувати не тільки торгівлю, а й виробничо-коопераційні зв'язки у регіоні [7].

Україна зацікавлена у подальшій лібералізації торгівлі сільськогосподарськими товарами з ЄС. Хоча кінцеві переговорні позиції ще не сформовані, перед Україною постають наступні завдання: забезпечити захист внутрішнього ринку від зростаючого імпорту молочної продукції; збільшити розмір (найкраще – скасувати) тарифних квот на традиційні товари українського експорту (наприклад, мед, м'ясо курятини; ячмінна крупа, борошно та зерно; перероблені зернові продукти, цукор, крохмаль, яблучний та виноградний сік, оброблені томати); стимулювати експорт органічної продукції (наприклад, органічних кормів); отримати експертну підтримку для прискорення адаптації національного законодавства з питань застосування санітарних, фітосанітарних норм; прискорити процес отримання сертифікатів якості та відповідності товарів; узгодити та оновити положення угоди в контексті «зеленого курсу» ЄС та глобальних змін клімату та інші.

За результатами опитування Інституту економічних досліджень та політичних консультацій біля 40% українських компаній-експортерів та 45% імпортерів позитивно оцінюють вплив Угоди на розвиток бізнесу, за даними Ukrainian Business & Trade Association 65% компаній України зацікавлені у перегляді положень угоди. На початок березня 2021 р. вже понад 50 асоціацій та компаній вже подали пропозиції для формування переговорної позиції України щодо спрощення доступу на ринок та захисту від недоброочинної конкуренції.

Офіційна позиція, озвучена в особі комісара ЄС з питань Європейської політики сусідства та переговорів з розширення О. Варнеї вказує на те, що хоча ЄС визнає можливість перегляду угоди, у т. ч. включення нових сфер, все ж таки буде аргументувати на необхідності виконання Україною положень діючої Угоди. Вважаємо, що переговорний процес не буде простим, результати залежатимуть від чітко сформованих, аргументованих переговорних позицій, кваліфікації та майстерності учасників переговорної групи України. Проведення зонування та успішні переговори з питань поставок м'яса з зон, не заражених пташиним грипом (взимку 2020-2021 рр.) до ЄС свідчить про спроможність української сторони професійно та ефективно відстоювати інтереси національних виробників. Позитивним сигналом, на думку Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, є практика визнання еквівалентності в ЄС насіння зернових, виконання програми «З ферми до столу» [8]. Підтримка українських позицій з боку профільних міністерств країн-членів ЄС може прискорити та позитивно вплинути на результати переговорного процесу.

Список використаних джерел:

1. Україна увійшла до трійки найбільших експортерів сільхозпродукції у ЄС. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/01/12/7105023/> (дата звернення 12.03.2021)
2. World Trade Statistical Review 2020. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2020_e/wts20_toc_e.htm
3. Eurostatstatistics. URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/newxtweb/submitresultsextraction.do> (дата звернення 11.11.20).
4. Україна – ЄС тенденції торгівлі агропродовольчими товарами у 2019 році. URL: http://www.uapp.kiev.ua/files/mon-zto/2019/EU_2019.pdf (дата звернення 11.11.20).
5. WTO issues new report regarding impact of COVID-19 crisis on agricultural trade URL: https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/agri_27_aug20_e.htm (дата звернення: 12.12.2020).
6. Євросоюз не бачить потреби змінювати Угоду про асоціацію, але послухає Україну // *Європейська правда*. 11.02.2021р. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/02/11/7119719/>
7. Стефанішина О. Пропозиція із Брюсселя: що запропонував ЄС для збільшення українського експорту// *Європейська правда*. 28.02.2020р. URL: <https://uspp.ua/news/dilovinovini/2019/yevropeiska-pravda-propozytisia-iz-briusselia-shcho-zaproponuvav-yes-dlia-zbilshennia-ukrainskoho-eksportu> (дата звернення 22.02.2021)
8. Петрашко І. провів відеорозмову з Комісаром Єврокомісії з питань сільського господарства. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/igor-petrashko-proviv-videorozmovu-z-komisarom-yevrokomisiyi-z-pitan-silskogo-gospodarstva> (дата звернення 12.03.2021)

Дон О. Д., Абдуллаєва С. Н.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА
КРАЇН СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

Сьогодні, для багатьох країн світового господарства актуальною проблемою є напади терористичних атак. Тероризм впливає на економічний стан в країнах, та в цілому світі. Світовий економічний збитки тероризму в 2018 р. склав понад 33 млрд. дол. США, це певним чином погіршило економічні показники, але цей показник зменшився на 38 % порівняно з 2017 р.[2] Зараз прослідковується тенденція спаду, економічний вплив зменшився з його піку в розмірі 111 млрд дол. США у 2014 р., але існує багато підпунктів які не були включені в підрахунок, через труднощі в їх підрахунку, такі як довгострокові економічні наслідки.

У 2018 р., Афганістан був країною, що найбільше постраждала від тероризму в цілому, тому вона мала найбільші економічні втрати. Економічні втрати склали 19,4 % від ВВП. Жодна країна світу не зазнала таких збитків від тероризму, що перевищувало 5 % його ВВП. Ірак зайняв друге місце, за величиною економічної збитків, яка складала 3,9 % в 2018 р. [2].

За статистичними даними було визначено, що країни, які страждають від постійних конфліктів мають найбільші економічні збитки. До економічної моделі впливу тероризму включають витрати, що відносяться до чотирьох категорій: